

ЦИФРОВІ ВАЛЮТИ ЦЕНТРАЛЬНОГО БАНКУ ЯК ІНСТИТУЦІЙНА ІННОВАЦІЯ В ГРОШОВІЙ СИСТЕМІ

НАУКОВО-ДОСЛІДНА ГРУПА:

Шаповалов Віталій Олегович

канд. екон. наук, доцент, доцент кафедри управління персоналом,
економіки праці та економічної теорії

Полтавський університет економіки і торгівлі, Україна

Гасій Олена Володимирівна

канд. екон. наук, доцент,
доцент кафедри фінансів та банківської справи

Полтавський університет економіки і торгівлі, Україна

Стеценко Володимир Валерійович

канд. екон. наук, доцент, доцент кафедри управління персоналом,
економіки праці та економічної теорії

Полтавський університет економіки і торгівлі, Україна

Пухальський Юрій Володимирович

здобувач ступеня доктора філософії

Полтавський університет економіки і торгівлі, Україна

Анотація. У статті досліджено природу цифрових валют центрального банку (CBDC) як інституційної інновації, що трансформує засади грошового обігу та монетарного регулювання. На основі інституційного підходу розкрито відмінності між CBDC та традиційними безготівковими грошима, зокрема з огляду на джерело довіри, логіку емітентства та роль фінансових посередників. Окреслено основні моделі організації CBDC у національних фінансових системах, а також їх вплив на трансмісію грошово-кредитної політики, структуру банківського сектора, фінансові механізми та міжнародну валютну архітектуру. Особливу увагу приділено систематизації ризиків, пов'язаних із впровадженням CBDC, за рівнями прояву та природою, що дозволяє оцінити масштаб інституційної перебудови сучасної грошової системи. Запропонована типологія ризиків та економічних наслідків створює підґрунтя для формування збалансованої стратегії впровадження CBDC як інструменту державної грошової влади в умовах цифрової трансформації. Наукова новизна дослідження полягає в концептуалізації CBDC не як технологічної, а як інституційної інновації, що змінює логіку монетарної взаємодії.

Ключові слова: цифрові валюти центрального банку; CBDC; інституційний аналіз; грошова система; цифрові гроші; грошово-кредитна політика; інституційна трансформація; фінансова архітектура.

Постановка проблеми. Поширення цифрових технологій та зростання ролі нематеріальних активів у сучасній економіці зумовлюють трансформацію фундаментальних інституцій, зокрема грошової системи. Одним із найбільш дискусійних явищ останнього десятиліття стало формування концепції цифрових валют центрального банку (Central Bank Digital Currencies — CBDC), які дедалі частіше розглядаються як потенційна форма державних грошей у цифрову добу. Центральні банки, реагуючи на виклики діджиталізації платіжної інфраструктури, зростання популярності приватних цифрових валют та зміну споживчих очікувань, ініціюють дослідження, пілотні проекти, а подекуди — реальне впровадження власних цифрових валют. Однак наукова дискусія навколо CBDC досі залишається розпорошеною між технічними, правовими, монетарними та макроекономічними площинами. Багатогранність цього феномену вимагає системного концептуального осмислення — як із позицій економічної теорії грошей, так і методології інституційного аналізу.

У цьому контексті постає ключове питання: чи справді CBDC є новою формою грошей, що змінює саму природу державного грошового суверенітету, чи лише еволюційним продовженням наявних форм — насамперед безготівкових грошей, які функціонують через банківські рахунки? Відповідь на це питання дозволяє уникнути технологічного редукаціонізму та сконцентрувати увагу на сутнісних економічних і інституційних наслідках цього явища — включаючи його вплив на грошово-кредитну політику, банківську систему, фінансову стабільність і глобальну валютну архітектуру.

Аналіз досліджень та публікацій. Тематичне поле цифрових грошей, в тому числі і CBDC, останнім часом привертає значну увагу як з боку міжнародних фінансових організацій, так і наукової спільноти. Дослідження охоплюють широкий спектр аспектів: технічні рішення, регуляторні виклики, вплив на грошово-кредитну політику, інституційний дизайн та взаємодію з банківською системою. Водночас у більшості наявних досліджень домінує нормативно-прикладний або технологічний підхід, тоді як інституційні аспекти впровадження CBDC залишаються недостатньо осмисленими в системному теоретичному ключі. Лише окремі наукові праці вітчизняних дослідників, (Науменкова С. В., Міщенко В. І., Міщенко С. В., Хуторна М. Е., Козюк В., Корнівська В. О.) висвітлюють інституційні аспекти функціонування цифрових грошей та їхнього місця у сучасних грошових системах. Ця прогалина обумовлює актуальність застосування інституційного підходу до аналізу цифрових валют центрального банку як інноваційної форми реалізації державного монетарного суверенітету в умовах цифрової економіки.

Мета роботи. Дослідити природу цифрових грошей центрального банку як інституційної інновації, що трансформує модель грошового обігу; виявити мотиви їх впровадження; ідентифікувати ключові ризики, пов'язані з трансформацією грошової інфраструктури; окреслити можливі економічні наслідки їх функціонування у національних фінансових системах.

Виклад основного матеріалу. Гроші як економічна категорія відображають сукупність економічних відносин з приводу встановлення цінових пропорцій, здійснення платежів і розрахунків, накопичення та збереження вартості. Як відмічають Науменкова С. В., Міщенко В. І., Міщенко С. В. «Сучасні грошові

системи після демонетизації золота є фідучіарними, а гроші, які функціонують у таких системах – фіатними. Це означає, що, на відміну від повноцінних (товарних і металевих) грошей, номінальна вартість фіатних грошей декларується державою та підтримується інститутами грошового ринку завдяки довірі до них з боку суб'єктів ринку» [1, с. 307]. Тобто, історична еволюція грошей — від товарних до паперових, від паперових до електронних — завжди супроводжувалася інституційними зсувами.

Інституційний підхід до аналізу економічних процесів передбачає розгляд не лише функціональних характеристик економічних явищ, а й правил, норм, очікувань та взаємодій, які формують соціальну та економічну поведінку в межах певної системи. Це дозволяє аналізувати гроші не лише як інструмент обміну, а як соціальний конструкт, легітимований формальними і неформальними інститутами, правовими рамками та культурними практиками. Інституційний аналіз дає змогу виявити глибинні механізми, через які нові грошові форми впливають на розподіл ресурсів, влади, ризиків та очікувань. Саме тому вивчення CBDC вимагає не лише аналізу їхніх функціональних властивостей, а й осмислення змін у правилах взаємодії між державою, банками, бізнесом і громадянами.

Перехід до нової форми грошей означав не лише зміну технології, а й переосмислення понять власності, довіри, монетарного суверенітету та ролі держави. У цьому контексті цифрові валюти центрального банку не можуть розглядатися винятково як новий технологічний інструмент. Вони становлять інституційну інновацію, що трансформує фундаментальні уявлення про природу державних грошей, їх обіг і взаємодію з фінансовою системою. CBDC модифікують усталені форми грошової легітимації, змінюючи канали емісії, відповідальності та довіри між основними суб'єктами грошової системи.

Інституціональна теорія грошей безпосередньо вказує на те, що довіра до здатності виконувати функцію є важливішою за субстанціональність визначення їхньої вартості чи декретний характер наділення номіналів законною платіжною силою. Іншими словами, гроші втілюють довіру до здатності виконувати функції в рамках ітераційного «механізму підтвердження» [4, с. 13].

Поняття CBDC характеризує зобов'язання центрального банку, що «номіновані в національних грошах, мають цифрову форму та можуть виконувати функції засобу платежу, міри і збереження вартості. Ключова особливість CBDC полягає в тому, що вони є цифровим еквівалентом національних готівкових грошей, новою, високотехнологічною, дематеріалізованою формою існуючих сьогодні фіатних грошей. Фактично йдеться про своєрідну форму електронних грошей, випущених центробанком, котрі являють собою нову форму готівкової й безготівкової національної валюти» [2, с. 43].

CBDC, попри формальну подібність до традиційних безготівкових грошей, становлять якісно нове явище з огляду на інституційні засади їх функціонування. Вони не мають матеріального носія, існують у цифровому середовищі та реалізують базові грошові функції — обігу, збереження вартості й одиниці рахунку. Така характеристика зближує їх з банківськими депозитами.

Однак ця схожість є радше зовнішньою, оскільки ігнорує структурні відмінності, що виникають на рівні емітентства, механізмів відповідальності та джерел довіри в межах грошової системи.

Фундаментальним розрізненням є природа зобов'язань. Безготівкові кошти у формі депозитів становлять зобов'язання комерційних банків, легітимовані через систему резервів, інститути страхування та нормативного регулювання. Водночас CBDC є прямим зобов'язанням центрального банку, що функціонує поза логікою посередництва. У цьому сенсі CBDC репрезентують державну грошову форму, яка поєднує інституційну стабільність публічного емітента з технологічною формою цифрових платежів.

Інституційна інновація CBDC полягає не у зміні носія, а у трансформації самого каналу довіри. Якщо депозитна форма грошей функціонує через опосередковану довіру до банківського сектора, забезпечену інфраструктурою грошово-кредитної трансмісії, то CBDC імпліцитно конструює прямий контур взаємодії між державним емітентом і економічними агентами. Таким чином, реалізується зсув від децентралізованої архітектури фінансового посередництва до потенційно централізованої моделі монетарної легітимації.

Цей зсув є не нейтральним із погляду інституційної рівноваги. CBDC порушують усталений розподіл ролей між учасниками грошової системи, переозначаючи межі відповідальності та сфери впливу як центрального банку, так і комерційного сектора. Така переорієнтація є ознакою не лише технологічної адаптації, а передусім інституційної еволюції грошової інфраструктури. У цьому сенсі аналогії з історичними змінами — зокрема переходом від металевих до паперових грошей — дозволяють осмислити CBDC не як дискретну інновацію, а як фазовий перехід в інституційній логіці монетарного регулювання.

Отже, хоча CBDC зберігають функціональну спадковість із попередніми формами державних грошей, вони не є їхнім простим цифровим еквівалентом. Їх поява означає радикалізацію інституційної логіки грошового суверенітету, в межах якої переосмислюється не лише механіка емісії, а й самі засади взаємодії між грошовою владою, фінансовими посередниками та користувачами.

Мотивація центральних банків щодо запровадження CBDC може бути різною: зокрема, CBDC може позиціонуватись як розрахунковий актив для децентралізованої фінансової інфраструктури; універсальний платіжний інструмент у безготівковій економіці; засіб для здійснення мікроплатежів у мережі інтернету речей (IoT); інструмент для транскордонних платежів, а також як додатковий інструмент монетарної політики [3, с. 126].

Одним із ключових інституційних параметрів цифрових валют центрального банку є модель їхньої організації в межах грошової системи. Формат взаємодії між центральним банком, фінансовими посередниками та користувачами визначає не лише технічну реалізацію платіжної інфраструктури, а й фундаментальну логіку розподілу функцій, обов'язків і довіри в системі монетарного регулювання.

У національних практиках простежується кілька типів інституційного дизайну CBDC, кожен із яких відображає спробу збалансувати централізований контроль і гнучкість приватного сектора. У так званій прямій моделі

центрального банку виконує всі функції — від емісії до обслуговування рахунків користувачів. Такий варіант передбачає максимальний ступінь державного контролю, проте водночас супроводжується ризиками надмірної концентрації операційного навантаження та дезінтермедіації банківського сектора, що може мати системні наслідки для фінансової стабільності.

Альтернативою виступає опосередкована, або дворівнева модель, за якої основні сервіси обслуговування клієнтів залишаються в сфері відповідальності банків або фінтех-компаній, тоді як центральний банк виконує роль гаранта резервної вартості та обліку емісії. Такий підхід дозволяє зберегти архітектуру грошово-кредитної трансмісії у звичній конфігурації, мінімізуючи ризики інституційного зсуву, але вимагає чіткого регулювання операційного розмежування функцій між державним і приватним секторами.

Проміжним варіантом між централізованою та дворівневою логікою є гібридна модель, у межах якої емісія і базовий контроль залишаються за центральним банком, тоді як доступ до CBDC, клієнтський інтерфейс і транзакційна інфраструктура реалізуються через приватних посередників. Така багаторівнева структура дозволяє поєднати державну легітимність із конкурентною динамікою сервісного ринку, створюючи симбіоз публічного й приватного у сфері грошового обігу.

Окремий напрямок становить стратегія поступової інституціоналізації CBDC через інтеграцію з уже існуючими платіжними інфраструктурами — наприклад, мобільними гаманцями, національними платформами цифрової ідентифікації або стандартами електронного документообігу. Така логіка передбачає м'яку адаптацію грошової інновації до наявного інституційного середовища без радикального порушення існуючих механізмів транзакційної взаємодії.

Усі перелічені моделі відображають не лише інженерну варіативність, а й глибинні відмінності у розумінні ролі центрального банку, меж державного втручання та конфігурації економічної довіри. Тому вибір тієї чи іншої інституційної архітектури CBDC є не технічним рішенням, а формою реалізації політичної економії грошової влади в умовах цифрової трансформації.

Як відмічає Козюк В. «Інтерес центральних банків до цифрових валют впливає з кількох процесів: по-перше, поширення приватних цифрових валют може суттєво викривити монетарні процеси та механіку забезпечення фінансової стабільності; з таким поширенням пов'язаний вихід за рамки чинних регуляцій; конкуренції за здатність втілювати нові технологічні рішення і на цій основі здобувати першість у пропозиції економічним агентам нових грошових форм» [4, с. 10-11].

Впровадження цифрових валют центрального банку створює багатовимірні наслідки для функціонування економіки, трансформуючи не лише інституційний каркас грошової системи, а й механізми макроекономічного регулювання, фінансову поведінку суб'єктів, фіскальні процеси та міжнародні валютні відносини. CBDC втручаються в усі основні контури економічної взаємодії: монетарну політику, платіжну інфраструктуру, банківський сектор, інвестиційну динаміку і державне управління фінансами.

З огляду на багатовимірність ризиків, пов'язаних із впровадженням цифрових валют центрального банку, доцільним є їх класифікаційний поділ за

двома ключовими критеріями: рівнем прояву (мікроекономічний, макроекономічний, міжнародний) та природою (економічна, поведінкова, інституційна). Такий підхід дозволяє систематизувати потенційні загрози, зосередивши увагу не лише на їхніх технічних чи фінансових аспектах, а й на глибинних інституційних наслідках для структури грошової системи, механізмів довіри та функціонування фінансових посередників. Нижче наведено (табл. 1) узагальнену типологію ризиків CBDC відповідно до зазначених координат.

Таблиця 1

Класифікація ризиків впровадження CBDC за рівнями аналізу та природою

Рівень аналізу	Економічні ризики	Поведінкові ризики	Інституційні ризики
Мікрорівень	Відтік коштів із банківських депозитів	Цифровий банківський набіг у періоди нестабільності	Зміна бізнес-моделі банків, послаблення ролі посередників
Макрорівень	Порушення грошово-кредитної трансмісії	Масовий перехід активів у CBDC у кризових ситуаціях	Ерозія довіри до центрального банку через надмірну прозорість
Міжнародний рівень	Бар'єри для трансграничних платежів і капіталу	Валютна конкуренція, обхід регуляторних режимів	Фрагментація глобальної платіжної інфраструктури

Представлена класифікація дає змогу виявити, що ризики CBDC не є суто технічними чи банківськими загрозами, а мають системний характер, охоплюючи як поведінкові реакції економічних агентів, так і інституційні напруження в контексті перерозподілу монетарної влади. Їх багаторівневості вимагає не фрагментарного реагування, а формування цілісної стратегії впровадження CBDC, у якій технологічні рішення узгоджуються з макроекономічними, правовими та комунікаційними компонентами грошової політики. Такий підхід є критично важливим для збереження фінансової стабільності в умовах інституційної трансформації грошового обігу.

Незважаючи на значний потенціал цифрових валют центрального банку як інструменту модернізації грошової системи, їх запровадження супроводжується низкою суттєвих викликів, що мають як економічний, так і інституційний характер. Найбільш критичною є загроза дестабілізації банківської системи, зокрема в разі широкомасштабного розгортання роздрібного CBDC. Масовий перетік депозитних коштів у цифрову валюту, що гарантується центральним банком, може підірвати ресурсну базу комерційних банків, обмежити їх кредитну активність і, як наслідок, знизити темпи економічного зростання, особливо у секторах, залежних від банківського фінансування.

Поведінкові аспекти також створюють додаткові ризики. У контексті фінансової нестабільності CBDC можуть перетворитися на безпечний притулок для населення, що стимулює швидке вилучення коштів із банківської системи — явище, яке набуває форм цифрового аналога банківського набігу.

Така реакція ринку на новий актив може стати не лише фактором нестабільності, а й випробуванням для довіри до всієї грошової інфраструктури.

Окрему проблематику становить баланс між прозорістю транзакцій і захистом приватності. Хоча CBDC створюють технічну можливість повного контролю над фінансовими потоками, надмірна прозорість може бути сприйнята як інструмент масового фінансового нагляду. У такому разі виникає ризик ерозії довіри з боку користувачів, що напряду підриває соціальну легітимацію цифрових державних грошей.

З макроекономічної точки зору залишається невизначеність щодо впливу CBDC на механізми грошово-кредитної трансмісії. Залежно від дизайну, цифрова валюта може як підвищити ефективність управління ліквідністю і процентними ставками, так і створити додаткові виклики для прогнозованості споживчої поведінки та стабільності інфляційних очікувань.

На глобальному рівні постає ризик фрагментації платіжного простору. Впровадження CBDC різними країнами за відсутності міждержавної координації та технічної сумісності може підрвати ефективність трансграничних розрахунків і створити нові бар'єри для міжнародної торгівлі, руху капіталів і валютної взаємодії.

Усі перелічені ризики свідчать, що впровадження CBDC вимагає не лише технічної готовності, а й комплексної перебудови регуляторної логіки, розробки гнучких правових режимів і стратегічного комунікаційного супроводу з боку держави. Йдеться не лише про впровадження нового інструменту, а про зміну самої грошової парадигми, в межах якої переозначаються функції, межі й обмеження грошової влади.

Факторами, що впливають на активний пошук у сфері впровадження цифрових валют центральних банків, є: посилення загальної невизначеності та конфліктності ринків на тлі все більш жорстких ресурсних обмежень; глибинні трансформації, спрямовані на створення безготівкового суспільства; розвиток тенденцій поповнення глобального фінансового простору новими засобами платежу у форматі криптовалют (зростаючий інтерес до приватних цифрових активів свідчить про потенційну конкуренцію фінансових операторів з центральними банками в їхній ролі єдиного постачальника засобів платежу) [5, с. 24].

На рівні грошово-кредитного регулювання CBDC відкривають можливість прямого каналу трансмісії монетарних імпульсів. Завдяки потенціалу безпосередньої взаємодії центрального банку з економічними агентами — як фізичними, так і юридичними особами — цифрові валюти дозволяють точніше й оперативніше впливати на грошову масу. Це особливо актуально в умовах нестандартної монетарної політики, включаючи режими нульових або від'ємних процентних ставок, коли ефективність традиційних інструментів обмежена. У цьому контексті CBDC можуть підвищити керованість ліквідності, пришвидшити реакцію на макроекономічні шоки й підвищити результативність монетарного впливу.

Надзвичайно важливою властивістю CBDC як нового платіжного інструменту, повинна стати її беззаперечна спроможність до абсорбування зовнішніх фінансових шоків тобто прояв високого рівня стійкості до впливу

кризових явищ. Така властивість цифрової валюти є базовою з точки зору виконання центральним банком функції із забезпечення фінансової стабільності [3, с. 127].

Разом із тим, широке впровадження CBDC трансформує конфігурацію фінансового сектора. Зокрема, спостерігається потенційний відтік ліквідності з банківських депозитів до цифрових рахунків у центральному банку, що може ускладнити доступ до кредитних ресурсів, підвищити їх вартість і послабити роль банків як посередників. Особливо чутливими до цього є малі та середні підприємства, які традиційно залежать від локального банківського фінансування. У довгостроковій перспективі це може спричинити переорієнтацію бізнес-моделей комерційних банків у бік інвестиційних чи консультаційних функцій, з відповідною адаптацією регуляторного середовища.

CBDC також мають стабілізуючий потенціал у кризових умовах. Наявність державного безризикового платіжного інструменту, доступного широкому загалу, зміцнює довіру до фінансової системи в періоди турбулентності, зменшуючи ймовірність паніки, втечі до готівки або масового вилучення депозитів. У цьому аспекті цифрова форма державних грошей виконує роль якоря довіри й одночасно забезпечує гнучкість у реалізації антикризових заходів.

На фіскальному рівні CBDC створюють нові інструменти для посилення податкової дисципліни та боротьби з тіньовою економікою. Прозорість обігу цифрових валют, централізований облік транзакцій та потенційна інтеграція з податковими адміністраціями можуть зменшити обсяги неофіційного грошового обігу й підвищити ефективність фіскального контролю. Цей інструмент також відкриває нові можливості для реалізації адресних соціальних виплат, зокрема через програмовані цифрові перекази, які дозволяють оперативно надавати підтримку визначеним категоріям населення з чітко заданими умовами використання ресурсів.

У міжнародному вимірі CBDC мають потенціал змінити баланс у глобальній валютній системі. У разі, якщо цифрові валюти використовуватимуться у трансграничних розрахунках, вони можуть частково замінити традиційні канали міжбанківських транзакцій, зменшуючи транзакційні витрати, прискорюючи розрахунки й одночасно обмежуючи домінування окремих резервних валют. У стратегічному горизонті це може призвести до формування альтернативних платіжних блоків, орієнтованих на CBDC, що, своєю чергою, вплине на геоекономічну рівновагу та структуру міжнародних капітальних потоків.

Таким чином, економічні наслідки впровадження CBDC не обмежуються підвищенням ефективності платіжного обігу чи модернізацією грошової системи. Йдеться про системну трансформацію інструментарію державного втручання в економіку, яка має вплив на грошову динаміку, кредитну архітектуру, фіскальну дисципліну та валютну геополітику.

Висновки та пропозиції. У статті цифрові валюти центрального банку розглянуто як інституційну інновацію, що трансформує механізми грошової емісії, роль центрального банку, взаємодію з банківською системою та інститути довіри в грошовій сфері. CBDC не є просто технологічною новацією, а

свідченням змін у правилах функціонування державного грошового суверенітету. Вони зберігають функціональні характеристики традиційних грошей, але реалізуються через нову інституційну архітектуру, яка допускає як прямий, так і опосередкований доступ до цифрових державних активів. Впровадження CBDC є відповіддю на виклики цифровізації, конкуренцію з боку приватних валют і кризу довіри до традиційної банківської системи. Цей процес може суттєво змінити інституційний ландшафт грошового обігу. Зокрема через дезінтермедіацію, зміну каналів монетарної трансмісії та формування нових механізмів взаємодії між державою, фінансовими посередниками та користувачами. Наукова новизна дослідження полягає в трактуванні CBDC як прояву інституційної еволюції грошей, а практичне значення — у застосуванні інституційного підходу для розробки збалансованих моделей впровадження цифрових валют у національних економіках.

Список використаних джерел:

- [1] Науменкова, С. В., Міщенко, В. І., & Міщенко, С. В. (2018) Цифрові валюти у контексті суспільної довіри до грошей. *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики*, 2 (25), 305–316. URL: <https://doi.org/10.18371/fcaptr.v2i25.136869>.
- [2] Міщенко, В. І., Науменкова, С. В., & Міщенко, С. В. (2021). Цифрові гроші центральних банків: майбутнє інституційних змін у банківському секторі. *Фінанси України*, 2, 26–48.
- [3] Хуторна, М. Е., Запорожець, С. В., & Ткаченко, Ю. П. (2021). Цифрові валюти центральних банків: світові тренди та перспективи в Україні. *Соціальна економіка*, 61, 123-134. doi: <https://doi.org/10.26565/2524-2547-2021-61-12>.
- [4] Козюк, В. (2020). Довіра до цифрових валют центробанків: інституціональний парадокс чи вік має значення. *Світ фінансів*, Вип. 2 (63), 8–23.
- [5] Корнівська, В. О. (2023) Світовий досвід дослідження і впровадження цифрової валюти центрального банку: інституційний аспект. *Проблеми економіки*, 1, 23–31. <https://doi.org/10.32983/2222-0712-2023-1-23-31>
- [6] Гасій, О., Гудзь, Т., Соколова, А., Шаповалов, В., & Кашкалда, В. (2025). Оцінка фінансової стабільності банківської системи як інструмента підтримки сталого розвитку економіки. *Успіхи і досягнення у науці*, (2(12)). [https://doi.org/10.52058/3041-1254-2025-2\(12\)-841-854](https://doi.org/10.52058/3041-1254-2025-2(12)-841-854)

CENTRAL BANK DIGITAL CURRENCIES AS AN INSTITUTIONAL INNOVATION IN THE MONETARY SYSTEM

SCIENTIFIC RESEARCH GROUP:

Shapovalov Vitalii

PhD in Economics, Associate Professor,

Associate Professor of the Department of Personnel Management, Labor Economics and Economic Theory

Poltava University of Economics and Trade, Ukraine

Hasii Olena

PhD in Economics, Associate Professor,

Associate Professor of the Department of Finance and Banking

Poltava University of Economics and Trade, Ukraine

Volodymyr Stetsenko

PhD in Economics, Associate Professor,

Associate Professor of the Department of Personnel Management, Labor Economics and Economic Theory

Poltava University of Economics and Trade, Ukraine

Pukhalskyi Yurii

Postgraduate student

Poltava University of Economics and Trade, Ukraine

Summary. *This article explores central bank digital currencies (CBDC) as an institutional innovation that reconfigures the foundations of monetary circulation and policy. Based on the institutional approach, the study highlights the fundamental differences between CBDC and traditional forms of cashless money, particularly regarding the sources of trust, mechanisms of issuance, and the role of financial intermediaries. The paper classifies major models of CBDC implementation in national monetary systems and examines their potential impact on monetary transmission, the structure of the banking sector, fiscal mechanisms, and international currency architecture. Special attention is devoted to systematizing the risks associated with CBDC introduction, structured by level (micro, macro, international) and nature (economic, behavioral, institutional). This classification offers a basis for developing a balanced strategy for CBDC deployment as a tool of public monetary authority in the context of digital transformation. The scientific novelty of the research lies in conceptualizing CBDC not as a purely technological phenomenon but as an institutional shift that alters the logic of monetary interaction and the architecture of trust in the financial system.*

Keywords: *central bank digital currencies, CBDC, institutional analysis, monetary system, digital money, monetary policy, institutional transformation, financial architecture.*